

Asia: VN/558/2022

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden uudelleen järjestämistä koskevaksi lainsäädännöksi

Lakiesityksen luvut 2-12

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 2 *Nykytila ja sen arviointi:*

Uudistus kannustaa kuntaa ohjaamaan työnhakijoita avoimille työmarkkinoille. Lähipalvelut tulee turvata maantieteellisesti laajojenkin työllisyysalueiden sisällä. Kunnille suunnatut resurssit tulee ohjata siten, että kuntien roolia työllisyyspalveluiden järjestäjänä voidaan vahvistaa. Lisäksi uudistuksessa tulee huomioida heikossa työmarkkina-asemassa olevat ja yhteistyö hyvinvointialueen kanssa työllistymisen edistämiseksi.

Kuntien rahoitusvastuu kasvaa kohtuuttomasti uudistuksen myötä. Lisäksi kuntien työllistämistoimien mahdollisuudet heikkenevät, joten rahoitusmalliin on tehtävä korjauksia.

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 3 *Tavoitteet:*

Pudasjärven kaupunki kannattaa tavoitetta kasvattaa työllisyyttä edistämällä kysynnän ja tarjonnan kohtaantoa valtion ja kuntien välisellä yhteistyöllä sekä vahvistaa alueiden elinvoimaa ja kilpailukykyä asiakaslähtöisillä palveluilla hyödyntämällä kuntaekosysteemin mahdollisuuksia. On kuitenkin tärkeää, että valta ja vastuu työllisyyden edistämisestä olisivat nykyistä enemmän kunnilla.

Tavoitteiden saavuttamisessa merkittävässä roolissa on riittävien resurssien varmistaminen ja rahoituksen kohdistuminen niin, että työllisyyden edistäminen on mahdollista. Myös työllisyysalueiden kuntakohtaiset eroavaisuudet tulisi huomioida rahoituksessa. Tavoitteissa tulisi lisäksi huomioida heikoimmassa työmarkkina-asemassa olevien työllistymisen edistäminen tiiviissä yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa.

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 4.1 *Keskeiset ehdotukset:*

”Yhtenäinen alue varmistaisi työnhakija-asiakkaiden lähipalveluiden ja saavutettavuuden ja loisi mahdollisuuden sovittaa työnhakija-asiakkaiden palveluprosessi yhteen alueeseen kuuluvien kuntien muiden toimintojen, erityisesti elinvoima- ja osaamispalvelujen kanssa.”

Jotta yhtenäinen työllisyysalue toimisi edellä esitetyn mukaisesti, tulisi alueen kunnille varata riittävät resurssit palvelujen tuottamiseen. Määrältään pienet työvoiman omaavat kunnat tulevat muodostamaan maantieteellisesti laajan työllisyysalueen, jossa on haasteellista toteuttaa asiakaslähtöisesti työllisyyspalveluja. Lakiesityksessä työllisyysalueille esitetään rajaksi 20 000 henkilöä työvoimaa. Tämän lisäksi edellytetään, että alue muodostaa maantieteellisesti yhtenäisen ja työmarkkinoiden kannalta toimivan alueen. Nämä vaatimukset eivät ole realistisia harvaanasutulla seudullamme. Näillä kriteereillä ei saavuteta yhtenäistä työssäkäyntialuetta tai aluetta, jolla työtä vailla oleva ihminen tulisi työllistämistoiminnan keskiöön.

Lakiesityksessä rahoitus osoitettaisiin kunnille, mikä on hyvä ajatus, mutta ristiriidassa harvaanasutun alueen työllisyysalueen vaatimuksen kanssa. Kun kunnille annetaan vastuu ja rahoitus, tulisi kuntien saada itse harkita palvelun tuotantotavat ja sen vaatima yhteistyö. Kunnilla olevaa paikallistuntemusta ei tässä uudistuksessa saa hukata. Tulee luottaa siihen, että kunnat tekevät palvelutuotannossaan yhteistyötä erikoistuneiden työvoimapalveluiden kuten esim. ammatinvalintapsykologien palkkaamisen osalta.

Jokaisella kunnalla tulisi olla rahoitusvastuu ja järjestämisvastuu, jolloin alueen kunnat olisivat keskenään tasa-arvoisessa neuvotteluasemassa. Tehtävistä ja rahoituksesta sovittaessa tulee huomioida alueelliset ja paikalliset palvelutarpeet.

Kunnille tulisi olla erillinen valtionosuus, joka mahdollistaisi jatkossa heikoimmassa työmarkkina- asemassa olevien työllistämisen (tällä hetkellä kuntien palkkatukityöllistäminen). Silloin kunnilla olisi edelleen kannustin työllistää esim. osatyökykyisiä ja sitä kautta edelleen vahvistaa henkilöiden työllistymistä avoimille työmarkkinoille sekä samalla aktivoida kunnan omaehtoista työllisyyden hoitoa uuden kannustinrahoitusmallin tukena.

Hyvinvointialueille tulisi kohdistua myös rahoitusvastuu pitkään työttöminä olleiden kustannuksista. Hyvinvointialueille tulee asettaa taloudelliset ja lainsäädännölliset kannustimet hoitaa työttömien sosiaali- ja terveystyöpalveluja tavoitteellisesti edistäen työttömien sijoittumista avoimille työmarkkinoille tai muulle oikealle etuudelle.

Osa rahoitusvastuusta tulee kuntien lisäksi olla hyvinvointialueilla. Hyvinvointialueet ovat vastuussa kuntouttavan työtoiminnan järjestämisestä ja sen onnistuminen ratkaisee monen ihmisen paluun työelämään. Monilla pitkään työttömänä olleilla on myös terveydellisiä ja sosiaalisia haasteita. Työkyvyn arviointi on usein välttämätöntä ja tästä on vastuussa hyvinvointialueet työttömien terveystarkastusten, kuntoutustarpeen arviointien ja eläkelausuntojen muodossa.

Hyvinvointialueille tulee siksi osoittaa rahoitusvastuuta, jotta näiden toimien tärkeys ovat hyvinvointialueilla korkealle priorisoituja.

Kuntien rahoitusvastuu kasvaa kohtuuttomasti uudistuksen myötä. Lisäksi kuntien vapaaehtoisten työllistämistoimien mahdollisuudet heikkenevät, jolloin työllisyysasteen nostamiseen liittyvät tavoitteet on entistä vaikeampi saavuttaa.

Rahoituksen määräytymisen perusteissa vain 30 % rahoituksesta tulee työttömien määrän perusteella. Rahoituksen tulee olla tarveperusteista ja siksi työttömien määrään paremmin sidottua.

Työllistämistä edistävän monialaisen tuen yhteistoimintaa koskevassa lakiehdotuksessa toimijoina tulee mainita työvoimaviranomainen, hyvinvointialue, KELA ja kunta.

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 4.2 *Pääasialliset vaikutukset:*

Vaikutukset kuntatalouteen ovat merkittävät lisääntyvien työllisyydenhoidon kustannusten myötä. Työmarkkinatuen kuntaosuus tulee kasvamaan merkittävästi, koska työllisyyspalvelut kohdistuvat kannustavan rahoitusmallin mukaisesti työhön sijoittumiseen. Yhteistyö hyvinvointialueen kanssa tulisi olla tiivistä, jotta työllisyyden edistämistä voidaan hoitaa tehokkaasti myös heikoimmassa työmarkkinatilanteessa oleviin. Rahoitusvastuuta tulisi olla myös hyvinvointialueella pitkään työttöminä olleiden kustannuksista.

Taloudellisia vaikutuksia syntyy työvoimapalvelujen järjestämiseen kuuluvan henkilöstön, tila- ja palveluresurssien hankintaan liittyvistä kustannuksista. Lisäksi talousvaikutuksia muodostuu työttömyysetuuksien kuntaosuuksista, ICT- ratkaisuista ja rahoitusmallista sekä näiden yhteisvaikutuksista.

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 5 *Muut toteuttamisvaihtoehdot:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 8 *Lakia alemman asteinen sääntely:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 10 *Toimeenpano ja seuranta:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 12 *Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys:*

-

Laki työvoimapalvelujen järjestämisestä

Luku 1 sisältää lain yleiset säännökset.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 2 säädettäisiin järjestämisvastuusta.

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- edut ja hyödyt järjestämisvastuun siirtämisessä kunnille
- mahdolliset riskit järjestämisvastuun siirtämisessä kunnille
- työvoiman määrää ja työllisyysaluetta koskeva sääntely (huom: poikkeus työvoimapohjan kriteeriin voimaanpanolaissa)
- palvelujen tarjoamista koskeva sääntelyesitys

Työllisyysalueen tulee muodostaa alueellisesti yhtenäinen, työmarkkinoiden ja työssäkäynnin kannalta toimiva alue. Kuntaekosysteemin ja kunnan elinvoimaisuuden näkökulmasta järjestämis- ja rahoitusvastuun tulee kulkea käsi kädessä. Palveluja tulee tuottaa paikallisesti ja asiakaslähtöisesti laajasta työllisyysalueesta huolimatta. Tehtävät, roolit ja vastuut sekä niihin kohdentuvat resurssit tulee esittää selkeästi.

Luvussa 3 säädettäisiin ohjauksesta ja valvonnasta.

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- valtakunnalliset tavoitteet
- työllisyyden edistämisen valtakunnallinen neuvottelukunta ja sen tehtävät
- alueelliset työllisyyden edistämisen yhteistyö- ja seurantakeskustelut

-

Luvussa 4 säädettäisiin työnhakijan palveluprosessista.

Säännökset vastaavat 2. toukokuuta voimaan tulleen uuden asiakaspalvelumallin (niin sanottu pohjoismainen työvoimapalvelumalli) säännöksiä.

Näkemyksenne:

Tehtäviä tulee tarkastella asiakaslähtöisesti ja siten, että ne muodostavat selkeän kokonaisuuden.

Luvussa 5 säädettäisiin työnvälityksestä ja työnhakuvelvollisuudesta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 6 säädetään tieto- ja neuvontapalveluista, asiantuntija-arvioinneista, ammatinvalinnan- ja uraohjauksesta sekä valmennuksesta ja kokeilusta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 7 säädettäisiin työvoimakoulutuksesta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 8 säädettäisiin muutosturvakoulutuksesta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 9 säädettäisiin työttömyysetuudella tuetusta työnhakijan omaehtoisesta opiskelusta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 10 säädettäisiin työnantajalle myönnettävistä tuista (palkkatuki, 55-vuotta täyttäneiden työllistämistuki, työolosuhteiden järjestelytuki).

Näkemyksenne:

Palkkatuen poistuminen kunnan työllistämisestä vaikeuttaa heikossa työmarkkinatilanteessa olevien työllistämisen edistämistä. Kunnille tulisi olla erillinen valtionosuus, joka mahdollistaisi jatkossa heikoimmassa työmarkkina-asemassa olevien työllistämisen ja poluttamisen kohti avoimia työmarkkinoita.

Luvussa 11 säädettäisiin henkilöasiakkaalle myönnettävistä tuista ja korvauksista (starttiraha, työhön tai palveluun hakeutumisesta aiheutuvien kustannusten korvaus, palveluun osallistumisesta aiheutuvien kustannusten korvaus).

Näkemyksenne:

-

Luvussa 12 säädettäisiin työllistämisvelvoitteesta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 13 säädettäisiin asiakastietojen käsittelystä ja valtakunnallisesta tietojärjestelmäpalvelusta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 14 säädettäisiin palvelualustasta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 15 säädettäisiin tukien ja korvausten maksamisesta ja takaisinperinnästä.

Näkemyksenne:

-

Luku 16 käsittää erinäisiä säännöksiä.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 17 säädettäisiin muutoksenhausta.

Näkemyksenne:

-

Muut esitykseen sisältyvät lakiehdotukset

Laki elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksesta annetun lain muuttamisesta ja laki elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskuksesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä, ovatko ehdotetut muutokset ELY-keskusten sekä KEHA-keskuksen tehtäviin riittävän selkeät ja eri toimijoiden yhteistyötä edistävät?

-

Laki työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain 23 §:n muuttamisesta

-

Laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- kuntien vastuulle siirtyvien tehtävien rahoitus, ovatko ehdotetut uudet valtionosuuden määräytymistekijät toimivia rahoituksen kohdentamisessa?

- kolmen vuoden siirtymäaika laskennalliseen rahoitukseen (voimaantulosäännös)
- kunnan työttömyysetuuksien rahoitusvastuun laajentamisen korvaus

Kuntien vastuulle siirtyvien tehtävien rahoitus ja resurssit tulee turvata sekä siirtymävaiheessa että toteuttamisaikana.

Laki työttömyysturvalain muuttamisesta (pois lukien 14 luku)

Erityisesti toivotaan näkemyksiä työttömyysturvaprosessiin ja sitä koskevaan toimivaltaan liittyen.

-

Laki työttömyysturvalain muuttamisesta 14 luku;

Laki työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain muuttamisesta;

Laki työttömyyskassalain muuttamisesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- kunnan työttömyysetuusmenoon kohdistuvan rahoitusvastuun porrastusmalli
- eräiden kotoutumisesta annetussa laissa tarkoitettujen henkilöiden kohdalla sovellettavaksi ehdotettu poikkeus kunnan rahoitusvastuuseen työmarkkinatuesta
- ehdotus kunnan rahoitusosuuden perintää koskevan tehtävän hoitamisesta Kelassa myös peruspäivärahan ja ansiopäivärahan perusosan osalta
- edellä ehdotettujen muutosten vaikutus Kelan, työttömyyskassojen ja Työllisyysrahaston työmäärään mukaan lukien tietojärjestelmämuutokset ja näistä aiheutuvat kustannukset

-

Laki ulkomaalaislain muuttamisesta

-

Laki luonnontuotteita keräävien ulkomaalaisten oikeudellisesta asemasta annetun lain 8 §:n muuttamisesta

-

Laki valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi vuosina 2021 – 2028 annetun lain muuttamisesta

-

Laki palkkaturvalain muuttamisesta;

Laki merimiesten palkkaturvalain muuttamisesta

-

Laki Työkanava Oy –nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain 4 §:n muuttamisesta

-

Laki ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta

-

Laki kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain muuttamisesta

-

Laki vuorotteluvapaalain muuttamisesta

-

Laki sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista koskevan Euroopan unionin lainsäädännön soveltamisesta annetun lain 6 ja 11 §:n muuttamisesta

-

Laki tulotietojärjestelmästä annetun lain muuttamisesta;

Laki tulotietojärjestelmästä annetun lain 13 §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain muuttamisesta

-

Laki työsopimuslain muuttamisesta;

Laki merityösopimuslain muuttamisesta

-

Laki kunnan ja hyvinvointialueen viranhaltijasta annetun lain 3 a ja 37 a §:n muuttamisesta;

Laki valtion virkamieslain 5 a ja 9 c §:n muuttamisesta

-

Laki yhteistoimintalain muuttamisesta;

Laki työnantajan ja henkilöstön välisestä yhteistoiminnasta kunnassa ja hyvinvointialueella annetun lain 8 ja 9 §:n muuttamisesta;

Laki yhteistoiminnasta valtion virastoissa ja laitoksissa annetun lain 24 ja 25 §:n muuttamisesta

-

Laki toimeentulotuesta annetun lain muuttamisesta;

Laki eläkkeensaajan asumituesta annetun lain 14 §:n muuttamisesta;

Laki kansaneläkelain 35 §:n muuttamisesta;

Laki sairausvakuutuslain 8 luvun 9 §:n muuttamisesta;

Laki sotilasavustuslain 11 §:n muuttamisesta;

Laki opintotukilain 6 §:n muuttamisesta

-

Laki sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnasta annetun lain 14 §:n muuttamisesta

-

Laki tuloverolain muuttamisesta;

Laki maatilatalouden tuloverolain 10 f §:n muuttamisesta;

Laki elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 56 §:n muuttamisesta

-
Laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä annetun lain 2 ja 3 §:n muuttamisesta

-
Laki rikoslain 47 luvun 6 §:n muuttamisesta;

Laki rikosrekisterilain 4 a §:n muuttamisesta;

Laki rikosrekisterilain 4 a §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain muuttamisesta

-
Laki työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain ja eräiden siihen liittyvien lakien voimaanpanosta

Eryteisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- yhteistoimintasopimusten solmimiselle esitetty aikataulu
- henkilöstösiirrot ja henkilöstön asemaan liittyvät menettelytavat
- sitovien sopimusten ja vastuiden siirtyminen

-
Laki työllistymistä edistävästä monialaisen tuen yhteistoiminnasta

Eryteisesti toivotaan näkemyksiä asiakaskriteerin muutoksesta ja nuorten työllistymistä edistävän monialaisen tuen yhteispalvelua koskevasta sääntelystä.

Pudasjärven kaupunki yhtyy TYP-johtajien verkoston lausuntoon.

Muut huomionne esityksestä

Kommentoitavaa:

Laskennalliseen työvoimapohjaan muodostuvat työllisyysalueet eivät tue luonnollisia työssäkäyntialueita varsinkaan harvaan asutuilla alueilla. Työllisyysalueen tulee muodostaa alueellisesti yhtenäinen, työmarkkinoiden ja työssäkäynnin kannalta toimiva alue, koska luontaisilla yhteistoiminta-alueilla tunnetaan parhaiten alueelliset ja paikalliset elinkeinorakenteet sekä työvoima- ja osaamistarpeet.

Rahoituksen mekanismit ja osin niiden puuttuminen sekä vastuun siirtäminen työllisyysalueelle (20 000 työvoimakriteeri) rajoittaa kuntien työllisyydenhoidon resursointia. Valta, vastuu ja resurssit tulisi yhdenmukaistaa ja varmistaa alueelliset ja paikalliset erot huomioiden.

Esitämme kunnille esitetyn 20 000 henkilön työvoimاران poistamista ja lainsäädännön mahdollistavan kuntien järjestävän työllisyyspalvelut alueellisesti yhtenäisen ja luonnollisen työssäkäyntialueen pohjalta.

Turpeinen Seija

Pudasjärven kaupunki - Kaupunginhallitus 14.6.2022 § 221